

**SCENARIUSZ
WARSZTATÓW RÓWNYCH
SZANS KOBIECI I MĘŻCZYŹN
- produkt współpracy
ponadnarodowej
Lublin 2015**

**FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY**

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**SCENARIUSZ
WARSZTATÓW RÓWNYCH SZANS
Kobiet i Mężczyzn**

INFORMACJE O PROJEKCIE:

Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Projekt realizowany na podstawie umowy zawartej z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Okres realizacji:

01.10.2013 r. - 31.05.2015 r.

Obszar realizacji projektu:

województwo lubelskie

Główny cel projektu:

Przygotowanie 40 pozostających bez zatrudnienia młodych matek z terenu woj. lubelskiego do podjęcia pracy dla 31.05.2015 r.

Beneficjent: Fundacja „Fundusz Inicjatyw” - niezależna, apolityczna organizacja pozarządowa z Lublina o charakterze non for profit. Propaguje kształcenie ustawiczne, zasady społeczeństwa obywatelskiego i przedsiębiorczość.

Partner: Instytut Mobilnych Technologii dla Edukacji i Kultury - niezależna, apolityczna organizacja pozarządowa z Wilna o charakterze non for profit. Propaguje kształcenie ustawiczne i nowoczesne metody edukacji w wykorzystaniem ICT.

Fundacja „Fundusz Inicjatyw”
ul. Seweryna Sierpińskiego 24/5, 20-448 Lublin
NIP 9462553005, REGON 060368615
KRS 0000306907
Tel/fax: 48 81 532 10 30, 81 532 10 32, 81 532 10 33
E-mail: ffi@ffi.org.pl
<http://www.ffi.org.pl>

Instytut Mobilnych Technologii dla Edukacji i Kultury
ul. Saltoniskiu 58, 08105 Wilno
Numer rejestracyjny 061249, REGON: 300088868
Tel/fax: 37 0 524 09 519
E-mail: info@imotec.lt
<http://www.imotec.lt>

Scenariusz warsztatów równych szans kobiet i mężczyzn został opracowany w ramach współpracy ponadnarodowej, której głównym celem było **nabycie przez 40 uczestniczek projektu (oraz max. 40 osób z ich otoczenia) do 31.05.2015r. wiedzy praktycznej z zakresu dyskryminacji płciowej i niestereotypowego podziału obowiązków**, wskutek uczestnictwa w warsztacie Gender, opracowanym z partnerem ponadnarodowym.

Współpraca w ramach partnerstwa była realizowana w dwóch formach: 1. wspólnego tworzenia produktu oraz 2. wymiany kluczowych osób realizujących projekt i uczestniczących w projekcie, co pozwoliło na objęcie grupy docelowej specyficznym i innowacyjnym rodzajem wsparcia: warsztatem z zakresu Gender. Analiza sytuacji młodych matek, powracających na rynek pracy ujawniła, że będzie to adekwatna odpowiedź na problem dyskryminacji płciowej oraz stereotypowego podziału obowiązków w rodzinie.

Pośrednio, celem szczegółowym współpracy było również wzmocnienie psychologicznych aspektów funkcjonowania uczestniczek warsztatów Gender na rynku pracy (samoocena, poczucie sprawstwa, wewnętrzne poczucie kontroli).

Sposobem osiągnięcia celu głównego, a jednocześnie kolejnym ważnym celem współpracy ponadnarodowej było opracowanie przez obu partnerów scenariusza warsztatów Gender. Szczegółowa metodologia oraz zakres tematyczny scenariusza zostały oparte na wynikach badań typu desk research (przeprowadzonych w obu regionach), merytorycznych konsultacjach eksperckich oraz doświadczeniach obu partnerów (współpraca w ramach projektu „Woman in the modern world”, innowacyjny projekt Fundacji „Fundusz Inicjatyw” - „PI – Innowacyjny model godzenie przez kobiety życia zawodowego i rodzinnego”).

Scenariusz został zaprojektowany na 8 godzin dydaktycznych zajęć, angażujących uczestniczki oraz ich mężów/partnerów. Są to innowacyjne ćwiczenia, ilustrujące i dające możliwość przećwiczenia efektywnego modelu relacji/związku oraz stanowiące odpowiedź na aktualne problemy kobiet, związane z wyzwaniem, jakie stawia przed nimi współczesny rynek pracy.

Z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce niniejszy scenariusz,

**Zespół Fundacji „Fundusz Inicjatyw”
i Instytutu Mobilnych Technologii dla Edukacji i Kultury**

Osoby uczestniczące: Matki w wieku od 24 do 35 roku życia, powracające na rynek pracy po urodzeniu dziecka, wraz z mężami / partnerami; ok. 15 - 20 osób.

Długość warsztatu: max. 8 godz. dydakt.;

Czas trwania poszczególnych ćwiczeń jest szacunkowy i należy dostosować go do liczebności i aktywności grupy.

Skróty:

OP - osoba prowadząca

OU - osoby uczestniczące

Moduł I (90 min.)

- 1. Przedstawienie się OP, powitanie OU, przedstawienie tematu warsztatów, planu i celów spotkania (5 min.)**
- 2. Prezentacja OU - każda z OU przedstawia swojego partnera / partnerkę, mówiąc o nim/niej 3 miłe rzeczy (20 min.)**

Cele aktywności	- integracja grupy; - “przełamanie lodów”; - poznanie się OU; - rozluźnienie i stworzenie dobrej atmosfery; - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa; - przećwiczenie umiejętności mówienia i przyjmowania komplementów.
Potrzebne materiały	-

- 3. Kontrakt (15 min.) - ustalenie zasad spotkania**

Cele aktywności	- ustalenie zasad spotkania; - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa; - wzmocnienie umiejętności negocjowania; - ustanowienie swobody wypowiedzenia się na spotkaniu.
Potrzebne materiały	- flipchart z papierem; - marker; - taśma dwustronna i nożyczki.

Wspólnie ustalone zasady warsztatów OP zapisuje na plakacie i wiesza w widocznym miejscu.

- *Szanujemy opinie innych;*
- *Słuchamy się nawzajem i sobie nie przerywamy;*
- *Wszyscy uczestniczymy aktywnie w zajęciach;*
- *Każdy ma wnieść coś „swojego” do zajęć;*
- *Jesteśmy otwarci na nowe opinie, nawet jeśli są sprzeczne z naszymi;*
- *Wszystko, co tutaj powiemy, zostaje między nami;*
- *etc.*

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

OP powinna oddziaływać na kreatywność grupy i zaproponować zaskakujące zasady, np. jeżeli ktoś zaczyna mówić bez sensu, wszyscy zaczynają klaskać. OP powinna również zachęcić kobiety do negocjacji, proponując kontrowersyjne zasady, np. kobieta może zabrać głos tylko po mężczyźnie.

4. Ćwiczenie „Przewidywania” (50 min.) - ćwiczenie pozwalające OU poznać się i zintegrować, ale też ilustrujące i weryfikujące zjawisko pierwszego wrażenia.

Cele aktywności	- zilustrowanie zjawiska „pierwszego wrażenia”; - wprowadzenie do tematyki stereotypów; - pokazanie, że wszyscy posługujemy się stereotypami, często w krzywdzący i uproszczony sposób.
Potrzebne materiały	- laptop; - prezentacja .ppt.
Źródło/ inspiracja:	Supervisory Training Instructor’s Guide; http://usm.maine.edu/muskie

A. Aktywność OU (20 min.)

OU zostają podzielone na 3-4 osobowe grupy, pomieszczone zostają pierwotne pary. Każda z OU ma przewidzieć, jak pozostałe osoby w jej grupie odpowiedzą na poniższe pytania:

- Czym zajmujesz się w wolnym czasie?
- Jakim dzieckiem byłaś/eś?
- Kto jest twoim autorytetem?
- Kim jesteś z zawodu?

Grupa wybiera osobę, od której zaczną się „przewidywania” - poszczególne OU opisują tą osobę, zgodnie z powyższymi pytaniami (przy czym nie może ona podpowiadać, czy przewidywania są słuszne, czy też nie). Po tym, jak wszystkie osoby w grupie podzielą się swoim przewidywaniem, uczestnik, będący przedmiotem dyskusji weryfikuje ich słuszność i ujawnia swoje odpowiedzi.

B. Omówienie ćwiczenia i wprowadzenie tematyki stereotypów (20 min.)

Ćwiczenie ma na celu zilustrować pochopność ludzi w wydawaniu sądów, szczególnie na nieznaną, nową tematykę; ich częste przekonanie o własnej słuszności, a także skłonność do wyszukiwania faktów potwierdzających wydawaną opinię (np. ona się tak ubiera, wobec tego musi być adwokatem, etc.).

Omawiając to ćwiczenie, podkreślamy, że wszyscy posługujemy się uproszczonym wnioskowaniem opartym na przypuszczeniach i przewidywaniach – pozwala nam to na szybsze przetwarzanie docierających do nas bodźców, wypełnianie ewentualnych luk poznawczych i oszczędzanie czasu w sytuacji gdy musimy podjąć jakąś decyzję. Bardzo szybko wydajemy opinie na czyjs temat i w ponad 50% są to opinie błędne.

- **Jak to wpływa na nasze relacje interpersonalne?**

Mamy skłonność do wnioskowania uproszczonego i klasyfikowania ludzi ze względu na niektóre ich cechy – co czyni potrzebę szanowania i podkreślania naszej różnorodności tym bardziej istotną, etc. W życiu zdarza się, że wydajemy nie tylko niegroźne i zabawne przypuszczenia, takie jak w ćwiczeniu. Uproszczone wnioskowanie i generalizowanie pojedynczych opinii na grupy społeczne prowadzi do stereotypów, uprzedzeń, czy w końcu dyskryminacji.

- **Jak czuliście się, gdy ktoś rozmijał się z prawdą o was? Dlaczego tak?**
- **Jak czujemy się, gdy nie podoba nam się sformułowana przez kogoś opinia i odwrotnie – jak sprawia przyjemność pochlebna etykieta?**

Każdy stosuje stereotypy, funkcjonują one w każdym z nas (jako mechanizm radzenia sobie ze złożonością naszego otoczenia). Nie oznacza to jednak, że każdy z nas nie lubi blondynek, czy jest rasistą. Uświadomienie sobie tych tendencji umożliwia nam ich diagnozowanie i odsunięcie „na bok”, gdy tylko pojawią się w naszym umyśle. Wtedy dopiero możemy dostrzec człowieka takim, jaki jest.

- C. Prezentacja OP: omówienie pojęć efektu pierwszego wrażenia, etykietowania, stereotypów, samospełniającego się proroctwa, uprzedzeń i dyskryminacji (10 min.)

PRZERWA 15 MIN.

DODATKOWE AKTYWNOŚCI DO MODUŁU I

1. Ćwiczenie „oczekiwania i obawy” (20 min.)

Cele aktywności	- umożliwienie uczestnikom zwerbalizowania ich obaw i potrzeb, - zweryfikowanie oczekiwań uczestników; - zmniejszenie ewentualnych obaw; - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa;
Potrzebne materiały	- karteczki samoprzylepne; - markery; - dwa flipcharty.

OP rozdaje po 2 kartki post it, następnie prosi, by OU zatytułowali je „Liczę na...” oraz „Obawiam się, że...”, po czym odpowiednio wypełniły. Po kilku minutach zbiera kartki i dzieląc na 2 grupy (oczekiwania, obawy) przykleja na flipcharcie – w kolejnym punkcie programu odnosi się do widniejących na flipcharcie informacji.

2. Ćwiczenie „Hipnoza” (15 min.)

Cele aktywności	- energizer; - pokazanie, jak ważna jest troska o czyjś komfort i dobro; - pokazanie, jak ważne jest zaufanie w relacji/ grupie.
Potrzebne materiały	-
Źródło/ inspiracja:	A Joker’s Guide to Theatre for Living, David Diamond, Headlines Theatre.

Ćwiczenie aktywizujące, mające zilustrować podstawową zasadę pracy w grupie: szacunek dla innych oraz dbanie o ich komfort i bezpieczeństwo.

Przed wykonaniem ćwiczenia należy utworzyć w sali szkoleniowej bezpieczną przestrzeń, po której OU będą mogły bez przeszkód spacerować. Prosimy OU o zmianę partnerów. W nowych parach, jedna z osób gra rolę zahipnotyzowanej, a druga hipnotyzera. Hipnotyzer trzyma dłoń przed twarzą osoby zahipnotyzowanej w odległości 15-20 cm i zabiera ją w podróż po sali szkoleniowej. Osoba zahipnotyzowana nie może odrywać wzroku od dłoni i musi za nią podążać. Po kilku minutach osoby w parach zamieniają się rolami.

Po wykonaniu ćwiczenia prosimy OU o utworzenie okręgu i podzielenie się wrażeniami: Jak czuli się w rolach osoby zahipnotyzowanej i hipnotyzera? Która z tych ról była łatwiejsza? Czy wykonując ćwiczenie czuli się komfortowo? Czy poczucie komfortu / dyskomfortu wzrastało w miarę realizacji zadania? Co zwiększało zaufanie do partnera/ki? Jakie czynniki wpływają na wzrost poziomu zaufania w grupie?

3. Ćwiczenie „Różni i tacy sami” (20 min.)

Cele aktywności	- wprowadzenie do tematyki stereotypów; - pokazanie, jak ważne i wartościowe są różnice indywidualne; - zilustrowanie obecności stereotypów w codziennym życiu; - myślenie o sobie przy użyciu stereotypów; - pokazanie, jak łatwo i szybko oceniamy innych.
Potrzebne materiały	- papier z flipcharta; - markery.
Źródło/ inspiracja:	Educational Activities for Use in Workshops and Classrooms; Eric D. Wong, 2002.

Dzielimy OU na grupy 4-6 osobowe. Każda z grup dysponuje kartką z flipcharta z narysowanymi dwiema kolumnami, zatytułowanymi: różni / tacy sami. Zadaniem każdej z grup jest wpisanie maksymalnej ilości cech wspólnych dla grupy oraz różnicujących ją do każdej z ww. kolumn w przeciągu ok. 5 min. Po ukończeniu zadania, przenosimy dyskusję na forum całej grupy.

Ćwiczenie stanowi wstęp do prezentacji OPa nt. stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji.

MODUŁ II (90 min.)

1. Ćwiczenie „Maraton rysunkowy” (40 min.) - wprowadzenie do pojęć płci biologicznej i kulturowej.

Cele aktywności	- energizer; - wprowadzenie do pojęć płci biologicznej i kulturowej; - zilustrowanie stereotypowego obrazu kobiety i mężczyzny; - wprowadzenie do temtu ról społecznych; - pokazanie różnic między płcią biologiczną, a kulturową.
Potrzebne materiały	- 2 flipcharty z papierem; - markery; - ewentualnie gazety i czasopisma.

A. Aktywność OU (15 min.)

W sali szkoleniowej w widocznym miejscu umieszczamy dwa flipcharty - jeden z napisem KOBIEȚA, a drugi - MĘŻCZYŻNA. Dzielimy OU na dwie grupy - mieszane pod względem płci. Obie grupy mają za zadanie w jak najkrótszym czasie narysować pełną postać ludzką - jedną kobietę, a drugą mężczyznę.

Drużyny ustawiają się w kolejkach do swoich flipchartów, (ok. 2 m przed flipchartem) - pierwsza osoba z kolejki może narysować jeden element i odchodzi na koniec kolejki, przekazując marker kolejnej osobie. Ta, dorysowuje kolejny element i tak, aż do końca zadania.

Zadanie rozpoczyna się na sygnał OP. Wygrywa drużyna, która zmieści się w określonym przez OP czasie i której rysunek będzie bardziej kompletny. Zadanie kończymy po kilku minutach (5-7 min.), gdy oba rysunki zawierają po kilka biologicznych i społecznych cech, charakteryzujących kobietę i mężczyznę. W trakcie realizacji podtrzymujemy tempo wykonywania zadania.

B. Omówienie ćwiczenia i prezentacja OP (25 min.)

Rozstrzygnięcie konkursu i pytanie „która drużyna wygrała?” pozostawiamy dyskusji OU. Dyskusję stymulujemy pytaniami, m.in.:

- który rysunek jest wyraźniejszy i kompletniejszy?;
- jakie różnice pomiędzy mężczyzną i kobietą są przedstawione na rysunkach?;
- które z tych różnic odnoszą się do cech biologicznych obu płci, a które do ich ról społecznych? (Na rysunkach markerem czerwonym zaznaczamy różnice biologiczne, a zielonym różnice społeczne);
- jakie role społeczne może pełnić kobieta, a jakie mężczyzna? Czy role te są wymienne?

Dyskusja stanowi wstęp do tematu różnic płciowych. Podczas omówienia wyników zostaną wyjaśnione następujące pojęcia: płeć biologiczna i płeć kulturowa, rola społeczna, stereotypy płci.

Aby zilustrować różnice pomiędzy płcią biologiczną, a kulturową wraz z uczestnikami można przyporządkować poniższe twierdzenia do poszczególnych kategorii:

- taksówkarzami częściej są mężczyźni;
- starymi rodzicami częściej opiekują się córki niż synowie;
- kobiety rodzą dzieci a mężczyźni nie;
- chłopcy przechodzą mutację, a dziewczynki nie;
- mężczyźni szybciej podejmują decyzje;
- kobiety bardziej dbają o wygląd;
- dziewczynki są bardziej nieśmiałe i strachliwe, a chłopcy bardziej przebojowi i odważni;
- kobiety wykonują większość prac domowych.

2. Ćwiczenie „Zachowuj się, jak mężczyzna /zachowuj się, jak kobieta” (50 min.)

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

Cele aktywności	- stworzenie własnych definicji prawdziwego mężczyzny i prawdziwej kobiety; - pokazanie roli wychowania w budowaniu stereotypów płciowych; - przedyskutowanie społecznych oczekiwań wobec kobiety i mężczyzny; - podważenie stereotypów; - pokazanie konsekwencji życia „wewnątrz stereotypu”; - znalezienie rozwiązań; - zakwestionowanie tradycyjnego obrazu kobiety i mężczyzny i ich ról społecznych; - zwalczanie poczucia winy wynikającego z wyłamania się z roli społecznej.
Potrzebne materiały	- 2 flipcharty z papierem; - markery; - laptop; - prezentacja .ppt.
Źródło/ inspiracja:	“Men as Partners A Program for Supplementing the Training of Life Skills Educators.” AVSC International and Planned Parenthood Association of South Africa (PPASA); 1999.

Aktywność OU warsztatów (20 min.)

Rozdajemy OU karteczki samoprzylepne i mazaki. Na tablicy rysujemy dwa pudełka.

Pytamy OU, czy którejs z nich powiedziano kiedyś „Zachowuj się, jak prawdziwy mężczyzna”? Jak się wtedy czuli i jak myślą, co to oznacza? Czy powiedzieli tak kiedyś swojemu dziecku?

Jeden z okręgów na tablicy tytułujemy „Zachowuj się, jak prawdziwy mężczyzna!”

Prosimy OU, aby na swoich karteczkach napisali, co według nich oznacza sformułowanie „zachowuj się, jak prawdziwy mężczyzna”, a następnie karteczki umieścili w pierwszym pudełku na flipcharcie.

OU możemy zadawać pytania pomocnicze:

- Czego się oczekuje od „prawdziwego mężczyzny”?
- Jak powinien zachowywać się „prawdziwy mężczyzna”?
- Co powinien, a czego nie powinien robić? Jakie cech powinien posiadać?
- W czym powinien odróżniać się od kobiety - silniejszy, twardszy, z większą władzą?
- Jakie emocje/uczucia może okazywać „prawdziwy mężczyzna”? - gniew, pewność siebie?
- Jak „prawdziwy mężczyzna” może okazywać swoje emocje - krzyżąc, bijąc się, zachowując ciszę?
- Jak „prawdziwy mężczyzna” powinien zachowywać się w sferze seksualnej? - agresywnie, śmiało, dominująco?

Pytamy także: „**Jak określa się mężczyzn, którzy znajdują się poza pudełkiem** (a więc nie spełniają oczekiwań społecznych)?”

Zapisujemy padające określenia: frajer, ciota, etc.

„Z jakimi reakcjami społecznymi tacy mężczyźni się spotykają?” - brak szacunku, pobicia, kpiny, ignorowanie?

Analogicznie postępujemy z drugim pudełkiem, który tytułujemy „Zachowuj się, jak prawdziwa kobieta!”.

Pytania pomocnicze:

- Czego się oczekuje od „prawdziwej kobiety”?
- Jak powinna zachowywać się „prawdziwa kobieta”?
- Co powinna robić, a czego nie? Jakie cechy powinna posiadać?
- W czym powinna odróżniać się od mężczyzny - miłsza, słabsza, wrażliwsza?
- Jakie emocje może okazywać kobieta? - strach, smutek, niska samoocena?
- Jak „prawdziwa kobieta” może okazywać swoje emocje - płacz, histeria, plotkowanie?
- Jak „prawdziwa kobieta” powinna zachowywać się w sferze seksualnej? - uległa, wierna, nie zmieniająca za często partnerów?

Pytamy także: **„Jak określa się kobiety, które znajdują się poza pudełkiem** (a więc nie spełniają oczekiwań społecznych?”

Zapisujemy padające określenia: chłopczyca, babochłop, lesbijka, dziwka, etc.

„Z jakimi reakcjami społecznymi takie kobiety się spotykają?” - brak szacunku, wykorzystywanie, kpiny, ignorowanie, tzw. „zła reputacja”?

Omówienie ćwiczenia (15 min.)

Dyskusja nt. oczekiwań społecznych - trudnościach w ich spełnianiu i konsekwencjach z tego wynikających, m.in.:

1. Czy wszyscy z obecnych mężczyzn mieszczą się w pudełku przez cały czas?
2. Czy wszystkie z obecnych kobiet mieszczą się w pudełku przez cały czas?
3. Co powinien zrobić mężczyzna, jeśli spotka się z określeniami spoza pudełka - czy do niego wrócić?
4. Które z pudełek jest silniejsze?
5. Czy zawartość tych pudełek może mieć związek ze zjawiskiem przemocy w związku / w rodzinie?
6. Czy pozostawanie przez kobietę wewnątrz swojego pudełka jest dla niej dobre i bezpieczne? Czy takie kobiety są mniej narażone np. na przemoc ze strony mężczyzn?

Wnioski

- Oczekiwania społeczne nie są realistyczne;
- Mężczyźni pozostający w pudełku (zwykle, choć nie zawsze) są wolni od prześladowań, czyhających poza pudełkiem.
- Mężczyźni, którzy opuszczają pudełko są określanymi jako “kobiety” lub “dzieci”.
- Mężczyźni oskarżani o pozostawanie poza pudełkiem mogą zareagować w agresywny sposób i wrócić do swojego pudełka.
- Kobiety, które pozostają w pudełku nie są „bezpieczne” - jak to jest obiecanie - ale są narażone na agresję i przemoc seksualną tak samo, jak kobiety spoza pudełka.

Prezentacja OP nt. płci biologicznej i kulturowej, ról społecznych, stereotypów płci (15 min.)

PRZERWA 40 MIN.

DODATKOWE AKTYWNOŚCI DO MODUŁU II

1. Ćwiczenie „Etykietyki” (35 min.)

Cele aktywności	- umożliwienie uczestnikom doświadczenia dyskryminacji w bezpiecznych i kontrolowanych warunkach; - zdefiniowanie zjawiska i jego źródeł.
Potrzebne materiały	- karteczki samoprzylepne z wypisanymi różnymi etykietkami;
Źródło:	Program warsztatów dla kobiet i mężczyzn promujących związki oparte na partnerskich relacjach, powstały w ramach projektu PI – Innowacyjny model GODZENIE PRZEZ KOBIETY ŻYCIA ZAWODOWEGO I RODZINNEGO, Katarzyna Władka.

Przed zajęciami należy przygotować samoprzylepne etykietyki (np. na taśmie malarskiej) z wpisanymi „tożsamościami” – tyle egzemplarzy, ilu OU. Należy zadbać o różnorodność określeń, np. Rom, biznesmen, właścicielka dużej firmy, gej, anorektyczka, zdradzana żona, bogacz, osoba niewidoma, młoda matka, człowiek sukcesu, staruszka, polityk, policjant, bezdomna kobieta, bezrobotny mężczyzna, nosicielka wirusa HIV, arystokratka, alkoholik, emeryt, czarnoskóry lekarz, osoba chora psychicznie itd. Naklejamy po jednej etykietce każdej osobie uczestniczącej (czoło lub plecy) i prosimy, by nie starały się dojrzeć noszonego napisu. Informujemy, że etykietyki opisują ich tożsamość.

Zachęcamy do swobodnego przemieszczania się po sali i nawiązywania rozmów/niewerbalnego kontaktu. Prosimy OU, by nie zdradzały rozmówcom ich tożsamości, jedynie traktowały je „odpowiednio” oraz powiedziały, jakie oceny/stereotypy wiążą się z ich sytuacją, np. politykowi, że jest oszustem i złodziejem, pannie z dzieckiem, że jest niemoralna, a zdradzanej żonie, że sama sobie winna lub inaczej, że powinna rzucić drania. Należy przygotować sobie przykład z tożsamością, której nie wykorzystamy – przed przystąpieniem do aktywności OU mogą go potrzebować. W celu odgadnięcia swojej tożsamości mogą zadawać rozmówcom pytania (naprowadzające, a nie wprost o noszony napis), np. Czy chciałbyś/abyś mnie za sąsiada/kę? Czy mogę się ożenić z twoją córką? Czy łatwo mi znaleźć pracę? itp.

Gdy każda OU nawiąże przynajmniej kilka kontaktów, prosimy o powrót na miejsca, następnie pytamy po kolei OU kim są i na jakiej podstawie wysnuły ten wniosek; jak były traktowane i jak się z tym czuły. W tym momencie OU mogą zdjąć etykietyki. Prosimy OU o dyskusję na temat stereotypów – pytamy o ich prawdziwość, o to skąd się wzięły i jak czułyby się OU, gdyby etykietyka była ich prawdziwą tożsamością.

2. Ćwiczenie „Co czyni kobietę? Co czyni mężczyznę?” (25 min.)

Cele aktywności	- stworzenie własnych definicji prawdziwego mężczyzny i prawdziwej kobiety; - pokazanie roli wychowania w budowaniu stereotypów płciowych; - przedyskutowanie społecznych oczekiwań wobec kobiety i mężczyzny; - podważenie stereotypów; - pokazanie konsekwencji życia “wewnątrz stereotypu”; - znalezienie rozwiązań; - zakwestionowanie tradycyjnego obrazu kobiety i mężczyzny i ich ról społecznych;
------------------------	---

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

	- zwalczanie poczucia winy wynikającego z wyłamania się z roli społecznej.
Potrzebne materiały	- two flipcharty; - markery.

Ćwiczenie opiera się na zasadzie burzy mózgów. Na początku krótko wyjaśniamy na czym polega technika burzy mózgów. Prosimy OU o wymienianie cech charakteryzujących / różnicujących kobiety i mężczyzn. Wypowiedzi mają być szybkie, a cała dyskusja dynamiczna. Odpowiedzi OU zapisujemy na flipcharcie w dwóch kolumnach. Dbamy o to, aby pojawiły się cechy związane z płcią biologiczną.

Po uzupełnieniu flipcharta, odczytujemy każdą z cech, pytając, czy może ona charakteryzować także przedstawicieli drugiej płci - np. jeżeli OU wskazały wrażliwość jako cechę kobiecą, to pytamy, czy mężczyźni również mogą być wrażliwi. Jeżeli odpowiedź jest pozytywna, to obok wskazanej cechy rysujemy +; jeśli negatywna -.

Po przejrzaniu wszystkich cech, rozpoczynamy dyskusję.

Przykładowe pytania:

- Jakie cechy charakteryzują wyłącznie kobiety / mężczyzn?
- Czy kobiety są zawsze łagodne, wrażliwe, czułe, a mężczyźni silniejsi i bardziej agresywni?
- Jak byście zareagowali, gdyby to kobieta była agresywna, a mężczyźni czuli?
- Czy wskazane cechy mają naturę biologiczną (wrodzoną), czy społeczną (nabytą np. w procesie socjalizacji)?
- Jak kształtowane są w nas cechy takie, jak łagodność, wrażliwość, przebojowość i pewność siebie?

MODUŁ III (90 min.)

1. Ćwiczenie „Gdybym był kobietą, to byłbym ... / Gdybym była mężczyzną, to byłabym ...” (20 min.)

Cele aktywności	- przełamanie roli społecznej i stereotypu płciowego; - podważenie stereotypów płciowych; - przedyskutowanie społecznej roli kobiety i mężczyzny; - zilustrowanie, że każdy wychodzi poza swój stereotyp.
Potrzebne materiały	-
Źródło:	“Gender in local government. A sourcebook for trainers”, United Nations Human Settlement Programme, 2008

OU rozdajemy karteczki samoprzylepne i prosimy o dokończenie na nich zdania ... „Gdybym był kobietą, to ... / Gdybym była mężczyzną, to ...” stosownie do ich płci. Karteczki z odpowiedziami OU przyklejają na dwóch flipchartach - mężczyźni na jednym, a kobiety na drugim. Odczytujemy odpowiedzi i umożliwiamy OU wyjaśnienie swoich stanowisk - jeśli chcą to zrobić.

Zapraszamy OU do dyskusji:

- Jak zdanie kończą mężczyźni, a jak kobiety?
- Co ćwiczenie mówi nam o rolach społecznych?

2. Ćwiczenie „Dzień przeciętnej rodziny” (45 min.)

Cele aktywności	- przyjrzenie się typowemu podziałowi obowiązków w przeciętnej rodzinie; - dostrzeżenie różnic w rodzaju obowiązków przydzielanych mężczyznom i kobietom; - rozwinięcie tematu stereotypów płciowych; - wprowadzenie pojęcia „podwójnego etatu”; - wprowadzenie jednego ze sposobów kategoryzacji związków (partnerskie, tradycyjne, mieszane); - umożliwienie uczestnikom refleksji nad podziałem obowiązków w ich rodzinach; - zilustrowanie trudności wynikających z prób zrealizowania mitu „superkobiety”; - rozważenie możliwych zmian.
Potrzebne materiały	- kartki papieru format A4-A3; - długopisy i marker; - flipchart; - przykładowe opisy rodzin.
Źródło/ inspiracja:	„Gender in local government. A sourcebook for trainers”, United Nations Human Settlement Programme, 2008

OU dzielimy na 3-4 osobowe jednopłciowe grupy. Każda z grup ma za zadanie sporządzić dzienny grafik aktywności kilkusobowej, przeciętnej rodziny z ich sąsiedztwa. Każda z grup może podjąć decyzję, ile osób jest w „ich rodzinie”, z uwzględnieniem osób starszych i dzieci. Członków rodziny wypisujemy w kolumnach (podając także ich wiek), podczas gdy w poszczególnych wierszach opisujemy aktywności, jakie są wykonywane w określonym czasie, np.

Godzina	Babcia, 60 lat	Ojciec, 40 lat	Matka, 32 lata	Córka, 12 lat	Syn, 10 lat
4.00	Śpi	Śpi	Budzi się	Śpi	Śpi
4.30	Śpi	Śpi	Myje się	Budzi się	Śpi
5.00	Budzi się	Budzi się i myje	Przygotowuje śniadanie	Pomaga przy śniadaniu	Śpi
5.30	Je śniadanie	Je śniadanie	Sprząta	Je śniadanie	Budzi się

Po zakończeniu zadania inicjujemy dyskusję, dbamy, by pojawiły się w niej następujące wątki: jakie różnice widzą między aktywnościami kobiet i mężczyzn?, kto pracuje więcej?, czy pracą jest wykonywanie obowiązków domowych? (zapytaj o określenia: „podwójny etat”, „druga zmiana”), jakie są czynniki ułatwiające/utrudniające organizację życia? czy córki i synowie spędzają wolny czas w podobny, czy różny sposób? kto wstaje najwcześniej, a kto najpóźniej kładzie się spać?

Przykładowe opisy sytuacji:

- Rodzina Nowaków: pan Nowak jest właścicielem sklepu spożywczego, pani Nowak jest dyrektorką publicznego przedszkola; mają dwoje dzieci: 4-letnią Anię i 8-letniego Maćka,

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

- Rodzina Kwiatkowskich: pan Kwiatkowski jest przedstawicielem handlowym, pani Kwiatkowska jest pielęgniarką, mają troje dzieci: 7-letnią Alę, 12-letniego Piotrka i 18-letniego Adama,
- Pani Kowalska – matka sama wychowująca 11-letnią Beatę, pracuje na cały etat na stanowisku ekspedientki,/ Pan Piotrowski – pracuje jako menedżer w dużej korporacji, jest bezdzietnym singlem,
- Rodzina Witkowskich: pan Witkowski od 4 miesięcy jest bezrobotny, pani Witkowska jest pomocą dentystyczną; mają 6letniego syna Michała.
- Rodzina Czerwińskich – brat z siostrą prowadzą gospodarstwo rolne. Pan Czerwiński jest bezdzietnym kawalerem, pani (z domu) Czerwińska jest wdową, emerytowaną nauczycielką (dorosłe dzieci mieszkają w mieście).

Po zakończeniu pracy w grupach prosimy o zaprezentowanie efektów - najpierw grupa (lub jej przedstawiciel/ka) charakteryzuje rodzinę (uszczegóławia opis sytuacji), następnie prezentuje zegary. Po zakończeniu prezentacji inicjujemy dyskusję, dbamy, by pojawiły się w niej następujące wątki: jakie różnice widzą między zegarami kobiet i mężczyzn?, kto pracuje więcej?, czy pracą jest wykonywanie obowiązków domowych? (zapytaj o określenia: „podwójny etat”, „druga zmiana”), jakie są czynniki ułatwiające/utrudniające organizację życia?

3. Ćwiczenie „Podział obowiązków w mojej rodzinie” (15 min.)

Cele aktywności	- przeanalizowanie podziału obowiązków w rodzinie uczestnika: czy jest on sprawiedliwy, czy każdy czuje się z nim dobrze, czy można poprawić sytuację; etc.; - oszacowanie, ile czasu poświęcają na pracę kobiety, a ile mężczyźni.
Potrzebne materiały	- karty do ćwiczenia; - długopisy; - laptop; - prezentacja .ppt.
Źródło:	Marta Chlanda, Stowarzyszenie Doradców Europejskich PLinEU

OU pracują w swoich parach. Rozdajemy OU materiały pomocnicze - tabelę z wykazem standardowych obowiązków domowych.

Przekazujemy OU polecenie do ćwiczenia: Wpisz przy każdej czynności symbol osoby, która ją wykonuje, oraz dodatkowo zaznacz „emotikonem”, czy ta osoba jest zadowolona z takiego przydziału zadań. Listę można rozwinąć o inne zadania. Policz, ile z wymienionych czynności wykonuje mężczyzna, ile kobieta, ile inne osoby, a ile robicie oboje.

Przykładowe zadania na liście:

- Ogólne porządki w domu
- Pranie
- Prasowanie
- Zakupy
- Gotowanie
- Sprząatanie kuchni (po posiłkach)
- Dbanie o czystość dzieci
- Zabawy z dziećmi
- Zawożenie/odwożenie dzieci na zajęcia, do szkoły, wizyty u lekarza
- Zarządzanie domem (rachunki, dostawy)

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

- Utrzymanie techniczne domu
- Prace ogrodowe
- Dbanie o estetykę domu
- Organizacja wypoczynku/rozrywki dla rodziny (niedziele, wakacje)
- Dbanie o osoby starsze (dziadkowie, samotni krewni)
- Utrzymywanie relacji ze znajomymi
- Inne.

Po wykonaniu zadania inicjujemy dyskusję:

- Czy podział obowiązków w twojej rodzinie odpowiada wszystkim jej członkom?
- Czy to, jak dzielicie w rodzinie obowiązki, pomaga rozwinąć się tobie i innym członkom twojej rodziny?
- Jakie obowiązki w rodzinie mogą przejąć inni (np. partner/partnerka, dzieci) – choć do tej pory tego nie robili – tak, by służyło to twojej rodzinie?
- Co można zmienić w podziale obowiązków w twoim domu, tak byś był/a z niego bardziej zadowolony/a?

Prezentacja OP: wartość pracy nieodpłatnej, podział pracy w polskiej rodzinie, kontrakt płci, mity o pracy kobiet **(10 min.)**

PRZERWA 15 MIN.

DODATKOWE AKTYWNOŚCI DO MODUŁU III

1. Ćwiczenie - wyjść poza okrąg: „lubię zakupy i rąbanie drewna” (15 min.)

Cele aktywności	- przełamanie stereotypów płciowych; - podważenie ról społecznych; - pokazanie, że życie w zgodzie ze stereotypem nie jest łatwe/ możliwe.
Potrzebne materiały	-

Prosimy, żeby każda OU powiedziała o sobie trzy rzeczy: coś typowego dla jej płci, co lubi robić; coś typowego dla jej płci, czego nie lubi robić; coś nietypowego dla jej płci, co lubi robić. OP rozpoczyna (np. kobieta: Uwielbiam się stroić, nie cierpię gotować, boks mogę oglądać godzinami). Po wszystkich wypowiedziach prosimy o komentarze.

2. Ćwiczenie „Rekin!” - ćwiczenie pobudzające, przełączające uwagę, trening asertywności (10 min.)

Cele aktywności	- energizer; - wzmacnianie asertywności; - przyjrzenie się strategiom osiągnięcia celu; - wprowadzenie tematu asertywności i konsekwencji w dążeniu do celu.
Potrzebne materiały	- kartki papieru format A3.

OU wyobrażają sobie, że walczą o przeżycie w wodzie pełnej rekinów. Potrzebujemy dużych arkuszy papieru, co najmniej formatu A1.

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

Ustawiamy krzesła pod ścianami, aby nie zajmowały miejsca, i rozkładamy na podłodze kilka dużych arkuszy papieru.

OU powinny sobie wyobrazić, że znajdują się w wodzie, w której czyhają na nich rekiny. Arkusze papieru pełnią rolę wysp, wokół których mogą pływać. Gdy usłyszą okrzyk: „Rekin!”, muszą natychmiast schronić się na jednej z wysp. Zmniejszamy stopniowo liczbę wysp tak, by w końcu pozostała tylko jedna.

Przypominamy OU, aby nie pływali zbyt blisko wysp (najczęściej tłoczą się wokół nich, przepychając się, a nawet przewracając). Ćwiczenie to jest sprawdzianem asertywności – warto zaobserwować, kto i kiedy się poddaje, a następnie poruszyć ten temat podczas dyskusji. Aby ta walka o przeżycie nie była zbyt gwałtowna, można poprosić OU o zdjęcie butów.

MODUŁ IV (90 min.)

1. Ćwiczenie „Zyski/straty” (40 min.)

Cele aktywności	- zrozumienie różnic pomiędzy modelami związku; - przyjrzenie się korzyściom i stratom obu płci w różnych modelach związku; - refleksja nad swoim związkiem;
Potrzebne materiały	- papier o formacie A4 - A3; - długopisy; - flipchart; - laptop; - prezentacja .ppt.

Ćwiczenie ma na celu refleksję nad różnymi modelami relacji w rodzinie oraz dokonanie analizy zalet i wad związków partnerskich, tradycyjnych i mieszanych – z perspektywy kobiet i mężczyzn.

Przed przystąpieniem do pracy należy omówić typy związków:

- partnerski – kobieta i mężczyzna w zrównoważony sposób dzielą się obowiązkami zawodowymi, pracą w gospodarstwie domowym i opieką nad dzieckiem/dziećmi,
- tradycyjny – kobieta zajmuje się obowiązkami domowymi i opieką nad dzieckiem/dziećmi, mężczyzna pracuje zawodowo,
- mieszany – kobieta i mężczyzna pracują zawodowo, a kobieta pełni wszystkie role związane z opieką nad domem i rodziną.

Dzielimy OU na 3 grupy – każdej grupie przydzielamy po jednym typie związku. Zadaniem każdej grupy jest opracowanie (na kartkach z flipcharta) tabeli zalet i wad – według schematu, który zaprezentuj na flipcharcie. Dodatkowo, każda grupa ma przygotować scenkę, ilustrującą charakterystyczne cechy danego modelu związku.

Kobiety		Mężczyźni	
Zyski	Straty	Zyski	Straty

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY

Prosimy OU, aby opracowując odpowiedzi, mieli na uwadze różne obszary aktywności: pracę zawodową, pracę w gospodarstwie domowym, opiekę nad dziećmi i innymi osobami zależnymi, relacje w związku, relacje w rodzinie, relacje w pracy (z pracodawcą i współpracownikami), relacje z dziećmi, relacje towarzyskie i przyjaźnie, zainteresowania, spędzanie czasu wolnego, indywidualny rozwój, zdrowie, poczucie własnej wartości itd.

Grupy mają 20 minut na dyskusję i wypełnienie tabel. Następnie proszone są o prezentację wypracowanych efektów i przygotowanych scenek. Zachęcamy do dyskusji: co zyskują, a co tracą mężczyźni w związku partnerskim?; co zyskują, a co tracą kobiety w związku partnerskim?; co zyskują, a co tracą mężczyźni w związku tradycyjnym? co zyskują, a co tracą kobiety w związku tradycyjnym?; co zyskują, a co tracą mężczyźni w związku mieszanym? co zyskują, a co tracą kobiety w związku mieszanym? Zaznacz, że mile widziane są refleksje nie tylko na temat kobiet/mężczyzn, ale i te, które dotyczą dzieci, innych osób czy całego społeczeństwa. Zachęcamy do opowiedzenia, jaki model realizowany jest w ich rodzinach, jakie są ich doświadczenia dotyczące funkcjonowania związku.

2. Ćwiczenie „Targ dobrych praktyk” (20 min.)

Cele aktywności	<ul style="list-style-type: none">- wymiana dobrych praktyk;- wzmocnienie samooceny- wzmocnienie relacji między uczestnikami;- podsumowanie;- przyjrzenie się temu, jak inni rozwiązują te same problem;- dostrzeżenie szansy na zmianę.
Potrzebne materiały	-

Krok po kroku przeprowadzamy OU przez instrukcję do ćwiczenia:

„1 krok – indywidualnie: Zastanów się, czy i w jakim stopniu udaje Ci się utrzymywać równowagę między życiem rodzinnym i zawodowym?”

Po 2-3 minutach mówimy: „2 krok – w parach: Podzielcie się praktycznymi pomysłami na to w jaki sposób godzicie/ lub jak możecie godzić pełnione przez siebie role rodzinne i zawodowe?”

Po 5 min: „3 krok – w czwórkach (każda osoba z pary łączy się z trzema osobami z innych par): Podzielcie się praktycznymi pomysłami na to w jaki sposób godzicie/ lub jak możecie godzić pełnione przez siebie role rodzinne i zawodowe?”

Po 5 min.: „4 krok – w ósemkach (łączą się dwie czwórki) Stwórzcie listę dobrych praktyk.”

Po 5 min.: „5 krok – na forum: Zaprezentujcie wyniki pracy i podzielcie się wnioskami z tego ćwiczenia”.

3. Podsumowanie - ćwiczenie „Co wzięłem/wzięłam dla siebie, co dałem/dałam innym, czego się nauczyłem/am?” - wypowiedzi poszczególnych OU (20 min.)

Cele aktywności	<ul style="list-style-type: none">- podsumowanie spotkania;- uporządkowanie wiedzy zdobytej na warsztatach;- domknięcie procesu grupowego- pożegnanie się z innymi uczestnikami warsztatów.
Potrzebne materiały	-

--	--

4. Ewaluacja warsztatów

Potrzebne materiały	- kwestionariusz dla uczestników; - schemat wywiadu z trenerem.
----------------------------	--

FUNDACJA „FUNDUSZ INICJATYW”
UL. SEWERYNA SIERPIŃSKIEGO 24/5, 20-448 LUBLIN
NIP 9462553005, REGON 060368615
KRS 0000306907
TEL/FAX: 48 81 532 10 30, 81 532 10 32, 81 532 10 33
E-MAIL: FFI@FFI.ORG.PL
HTTP://WWW.FFI.ORG.PL

INSTYTUT MOBILNYCH TECHNOLOGII DLA EDUKACJI I KULTURY
UL. SALTONISKIU 58, 08105 WILNO
NUMER REJESTRACYJNY 061249, REGON: 300088868
TEL/FAX: 37 0 524 09 519
E-MAIL: INFO@IMOTEC.LT
HTTP://WWW.IMOTEC.LT

PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI 2007-2013
PRIORYTET VII PROMOCJA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

DZIAŁANIE 7.2. PRZECIDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

PODDZIAŁANIE 7.2.1 AKTYWIZACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM